

ΘΕΑΤΡΟ ΚΥΒΕΛΗΣ. Δ. Π. Ταγκόπουλου,
«Τὸ μαῦρο χέρι», δράμα σὲ μιὰ πράξι.

Κοινωνικὸ δράμα καὶ τὸ «Μαῦρο χέρι» τοῦ κ.
Δ. Π. Ταγκόπουλου, καὶ σύφωνα μ' ὅσα σημειώνου-

με παρουσιάζουν μὲ ὑπόθεση ποὺ πλέκεται γύρω σὲ ζήτημα **τιμῆς**. Ὁ συγγραφεὺς ὅμως ἐδῶ δὲν ἀκολούθησε τὸ χιλιοπατημένο δρόμο. Θέλησε νὰ δώσει μιὰν ἄλλη ἀντίληψη γιὰ τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς, ποὺ ἔρχεται σ' ἀθρόοπινο πλάσμα ἄχι πιά σὺν κατὰ ὑποβλημένο ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ παρὰδοσι, καθιερωμένο «ἐξ ἀρχῆς» ἀπὸ τὴν κοινὴ συνείδησι, σὺν ἓνα βίαιος, σὺν ἓνα ψέμα, σὺν ἓνα δημιουργημὸ μιάς γενικότερης πρόληψης, μὰ σὺ φωνὴ τῆς φήσης τῆς ἀθρόοπινης, σὺ συνείδησι τοῦ μέσα κόσμου, σὺν ξέσπασμα τοῦ ἐσώψυχου μίαις ἐγωῖσμοῦ, σὺν πόνος, σὺν ἀγανάκτησι, σὺ φῶς τῆς ψυχρόρητης ἀγνότητος τοῦ αἰώνιου ἀθρόοπου. Μέσω ἀπὸ τέτοιο φόντο ἔπρεπε νὰ ὑψωθῆ ἔργο διγυατῆς πνοῆς γιὰ τὴ δική μίαις θεατρογραφίαι, ἀερολόγησις χάρις δημιουργημὰ, πρωτότυπης τέχνης σηνηγοργίαι. Ὅμως τέτοια χαρίσματα ξεφεύγουν ὀλωσδιῶν τὸ καινούριο ἔργο τοῦ συγγραφέα τῶν «Ἀλυσσίδων», καὶ μένει μονάχα μίαις τίσι σὲ ρεαλιστικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς ποὺ σὺ βάθος τῆς ἀγνοῦρέμει μίαις ποιήσι γλυκειά, μίαις διάθεσι ρομαντικὴ ποὺ ἔρχεται σὲ ἀντίφρασι μὲ τὴν ἐξωτερικὴ μορφή τοῦ κάθε διάλογου τοῦ γιομισμένου ἀπὸ μίαις ὁμότητι, μίαις ἀλγισιὰ ποὺ ἡ ὁρμὴ τῆς τέχνης του ἀδύναμη στέκεται γιὰ τὴν ὄρα νὰ τίς ὑποτάξι. Ἴσως αὐτὰ νὰ εἶναι τὰ χαριεχτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ συγγραφέα, ποὺ ἔφερε σὺ ἑλληνικὸ θέατρο μὲ τὰ ἔργα του μίαις κίνησι ζωῆς πίνου· σὲ ζητήματα ποὺ ἄλλοι ἀπὸ μακριὰ τὰ βλέπανε, μὰ ποὺ κανεῖς τους δὲν τολμοῦσε νὰ τ' ἀγγίξι, ποὺ ἔδωσε δρόμο σὺ λογῆς λογῆς θεατρικὰ κελόπιτα κατακατῶντας τοὺς ψευτοκινόνες τῆς ἀδυναμίας ποὺ ἡ σοφὴ ροιτίνι καθιερώνει, κὶ ἀλολοθῶντας μίαις κεντέρη σπρίατι ποὺ ὅσο κὶ ἄ δὲν εἶναι ἡλιοφώτισσι, πλατιὰ καὶ ρυθμισμένη, ἔχει τῆς ἀνέγγιχτης πλάσις τὴν πρωτόγονη φρεσκάδα. Ὁ συγγραφεὺς ἀνεβιάνει σὴ σηνη νὰ πολεμήσι, νὰ φωνάξι γιὰ μίαις ἀδικίαι, νὰ κηρύξι μίαις λειτεριά. Δὲν ἔρχεται ἀπὸ καὶ ταπεινὰ νὰ μίαις πῆ μίαις ιστορίαι. Ζητῶ κατὰ περισσότερο, γυρφαίει ν' ἀγγίξι βυθιά, θέλει σὺ κήρυγμαί του ἀπὸ προσεχτικὸ νὰ βάλουμε.

Ὁ Ντιντῆς Ζάρις ἓνας νέος παιαλιμένος, ἀνεργος, γυναικίς καὶ χαροπαύχτης παίρνει γυναικὰ του τὴν Καίτη, φτωχῶ, νοικοκυρεμένο κὶ ὄμορφο κορίτσι. Σὲ μίαις στιγμὴ στενοχώρις οἰκονομικῆς, σπρώχνει τὴ γυναικὰ του σὴν ἀγκυλιὰ ἓνὸς μεσοκόπου Στάμιου Διολῆ, γιὰ νὰ τοῦ τραβήξι παρὰδες. Ἡ Καίτη παλεύει σὴν ἀρχή, δὲ θέλει, ἀρνιέται, μὰ ὁ Ντιντῆς ξεφρενιασμένος μὲ τὴν ἰδέα πῶς ἄ δὲν πλερώσι τὸ σπιτονοικοκίψη ρεζιλένεται ἡ τιμὴ του σὴν κοινωνία, μὲ τὴν ἔξωσι ποὺ κρέμεται σὺ φοβέρα, πισκίζει μὲ χίλια δυὸ νὰ καταρέρη τὴ γυναικὰ του νὰ ζη-

τήσι τὰ χρειαζόμενα χρήματα ἀπὸ τὸ Διολῆ. Ὁ Διολῆς ποὺ μπαμποβγαίνει σὺ σπῆτι σὺ φίλος οἰκογενεικῶς, νοιώθει τὴν ἀγωνία τῆς Καίτης καὶ μὲ καταδεχτικὸ τρόπο τὴν καταφέρει ὄλα νὰ τοῦ τὰ πῆ. Τῆς δίνει τὰ χρήματα, ὅμως χέρι ἀπίνου τῆς δὲν ἀπλώνει. Τῆς φανερώνει τὴν παλιὰν ἀγάπη ποὺ εἶχε γι' αὐτὴ ὅταν ἀκόμα εἶτανε κοριτσάκι. Δὲν εἶχε τὴν τύχη ν' ἀγαπηθῆ αὐτὸς τότες, ἡ προτίμησι τῆς Καίτης εἶτανε ὁ Ντιντῆς. Μὰ ὁ Ντιντῆς ποὺ τὴ σέρνει τώρα; Φῶς ἀστράφτει σὴν ψυχῆ τῆς ἀθῶας γυναικίς. Νοιώθει τὸν ἐαυτὸ τῆς, τὸν ἄντρα τῆς, τὸν κόσμο γύρω, κὶ ὅταν φεύγει ὁ Διολῆς, κ' ἔρχεται ἀπὸ τὴν κοιλίαι μέσω ποὺ περιμένει ὁ ἄντρας τῆς ὁ ἔλεινός, ποὺ ὡς καὶ τὴ δούλα του τὴν Ἀνναῖλα εἶχε ἀγαπητικὰ του, γιὰ νὰ τῆς παίρνει παρὰδες, μίαις σηνη χαριεχτηριστικὴ γίνεται μετὰξ τους. Ἡ Καίτη τοῦ δείχνει τὰ χρήματα καὶ τοῦ λέει πῶς γιὰ νὰ τ' ἀποχτήσι ἔδωσε ὄλα τῆς σὺ Διολῆ. Ὁ Ντιντῆς τὴν ἀκούει μὲ ἀπίθειαι. Τεῖτο φρενιαίει τὴν Καίτη. Ὁ ἄντρας τῆς θέλει νὰ δικαιολογήσι τὰ πράγματα. Δὲ φταίει αὐτὸς, ἓνα χέρι, τὸ μαῦρο χέρι τῆς ἀνάγκης, τοὺς σπρώχνει. Τί ἤθελε νὰ κάμουν. Ἐτσι ἔπρεπε νὰ γίνη γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ καταστροφὴ. Μὰ ἡ Καίτη ἀφοῦ ξεσπᾶ σὴν ἀρχή, ἕστερα κρύβει μέσω τῆς μίαις εἰρωνικὴ γαλήνη. Θαρθῆ νὰ κινήσι σὺ τραπέζι, νὰ φάνε μὲ τὸν ἄντρα τῆς σὺν ἀγαπημένοι. Μὰ πρῶτα πῆει ν' ἀλλάξι, νὰ βγάλῃ τὴ ρόμπα τῆς τὴν ἐξίασι ποὺ ξετρέλλανε τὸ Διολῆ, μὴ χαλάσι, μὴ λερωθῆ τ' ὄπλο τῆς τὸ κυριώτερο. Μὰ πρὶν ἔβγη ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς τραπεζιάρις, γυρφαίει, ρίχνει μίαις ματιὰ σὸν ἄντρα τῆς ποὺ ἡσυχὰ ἡσυχὰ ἀρχίζει νὰ τρώη σὺ νὰ μὴν εἶχε γίνει τίποτα καὶ τοῦ λέει: «Μὴν ξεχνᾶς Ντιντῆ, τὸ πιστόλι σου κρέμεται σὸν τοῖχο, κ' εἶναι πάντα γιομιᾶτο».

—><—

Ἡ δράσι κ' ἡ κίνησι πίνου σὴ σηνη δὲν τρέχει γοργά, ἐνῶ ἀντίθετα ὁ διάλογος μὲ ὄλη τὴν ἐξωτερικὴ του ξεσκεπασιὰ τραβᾶ τὴν προσοχή τοῦ θεατῆ καὶ τοῦ ἀνάγει τὸ διαρέρο. Ἐνα κομῆτι ζωῆς ριχμένο πίνου σὴ σηνη, ὄλο τὸ δράμα. Ἡ ψυχολογικὴ θέσι γιὰ τὸ κάθε πρόσωπο τεχνουργημένη μελετημένα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ἐκεῖ ποὺ μποροῦσε κανεῖς νὰ δῆ ἀντίφρασι εἶναι ὁ χαριεχτήρας τοῦ Διολῆ, ποὺ φαίνεται τόσο ἴσιος καὶ μεγαλόψυχος σὴν Καίτη, ἐνῶ εἶναι ὁ ἀθρόοπος ποὺ πλερώνει τὴ δούλα τῆς γιὰ φιλιὰ καὶ γιὰ ταιμπιές. Ὁ ἴδιος ὅμως ὁ συγγραφεὺς φροντίζει νὰ μᾶς τὸ ξηγήσι μὲ τὸ στόμα τοῦ Διολῆ «Ἐγὼ ἀγοράζω μονάχα τὰ κορμὰ ποὺ πουλιοῦνται». Εἶναι δηλαδὴ ὁ ἀθρόοπος ποὺ ἔχει τόσο τὴ ζωὴ, ὅστε ἐκεῖ ποὺ πρέπει σέβεται τὴν ἀρετῆ, κ' ἐκεῖ ποὺ βρίσκει τὴν εὐκολὴ χαρὰ νὰ μὴν τὴν

ἀφίνει νὰ τοῦ ξεφεύγῃ. Ὅμως σὸ διάλογό του μὲ τὴν Καίτη σὲ πολλές μερὲς ὑψώνεται σὲ δύσκαλο τῆς ζωωνίας, σὲ ἱεροζήρικα. Ἀὐτὸ μιλῆι, δὲ συζητῆι φυσικὰ κι ἀβίαστα ὅπως ἡ σκηνακὴ τέχνη τὸ ἀπαιτεῖ. Κηρύττει σὺν ἀπὸ βῆμα. Τὸ ἀπαντοῖμε αὐτὸ και παρακάτου στὸν τελευταῖο διάλογο τῆς Καίτης μὲ τὸν ἄντρα της. Ἐκεῖ ἡ γυναῖκα τοῦ Ζάρα δὲ φαίνεται μονάχι νὰ τὴν μέλλει γιὰ τὸν πόνο τὸ δικό της, γιὰ τὸ χιμὸ της, γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Μᾶς φαντάζει σὰ νὰ θέλῃ νὰ γενικοποιήσῃ, ν' ἀπλώσῃ, νὰ πλατύνῃ. Καὶ φτάνει σὸ κήρυγμα.

Βέβαια, ὅπως σημειώσαμε παραπάνου τὸ γενικότερο και τὸ πλατύτερο εἶναι τὸ γνώρισμα τοῦ ἀληθινοῦ συγγραφέα και μάλιστα σὲ τέτοια ζητήματα κοινωνικά. Μὰ τὸ τέτοιο γενίκεμα και πλάτεμα δὲν πρέπει νὰ γίνεται μὲ τὸ στανιὸ ἀπὸ τὸ δριμματογράφο, βάνοντας τὰ ἴδια τὰ πρόσωπα νὰ τὸ τονίζου και νὰ τὸ δείχνου. Ἡ τέχνη ἀπαιτεῖ νὰ ἔρχεται σὰ συμπέρασμα φυσικὸ κι ἀβίαστο, ποὺ νὰ βγαίνει μονάχι του, ἔσωτερικά, ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀισταντικοῦ θεατῆ, ὅπως τὸ νερὸ ἀναβρῶζει ἀπὸ τὸ κεφαλάρι. Κ' εἶναι τέτοιο ἀβίαστο συμπέρασμα θὰ εἶναι κείνο ποὺ θὰ μᾶς δείχνει τὴν τάση τοῦ συγγραφέα και τὴν πολεμική του μέσα μας και γύρω μας, και μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ μᾶς χαρῖξῃ κ' εἶναι ἀπὸ τὰ σημαντικά στοιχεῖα τῆς καλλιτεχνικῆς ἀπόλαψης: τὴ δική μας δημιουργία.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ